

δὲν ὑπάρχουσι πλέον· ἀλλ' ἐρείπια μόνον τινὰ ἐπιδεικνύουσι τὴν θέσιν τὴν Καισαρείας. Ὁ ἐκ Κωνσταντινουπόλεως ἀναχωρῶν περιηγητής, παραπλέει τὴν Μεσόγειον, βλέπει μεταξὺ τῶν πόλεων τῆς Ἀκρῆς καὶ τῆς Γιάφας (ἀρχαίας Ἰόππης) κίονας τινάς, στύλους ἀναγλύφους, συγκεχυμένους σωρούς ὑποβάθρων ἐκ μαρμάρου, ἀψίδας ὑπογείους, σύμπλεγμα πενιχρῶν ἀλυσίδων καλύβας· ἡ θάλασσα κυλίσουσα τοὺς χάλικας τῆς ῥίπτει τὸν ἄφρον τῆς ἐπὶ τῆς ἐρήμου ταύτης γῆς. Τοιαῦτα εἰσι τὰ λείψανα τῆς οὐλοδοαίμονος Καισαρείας.

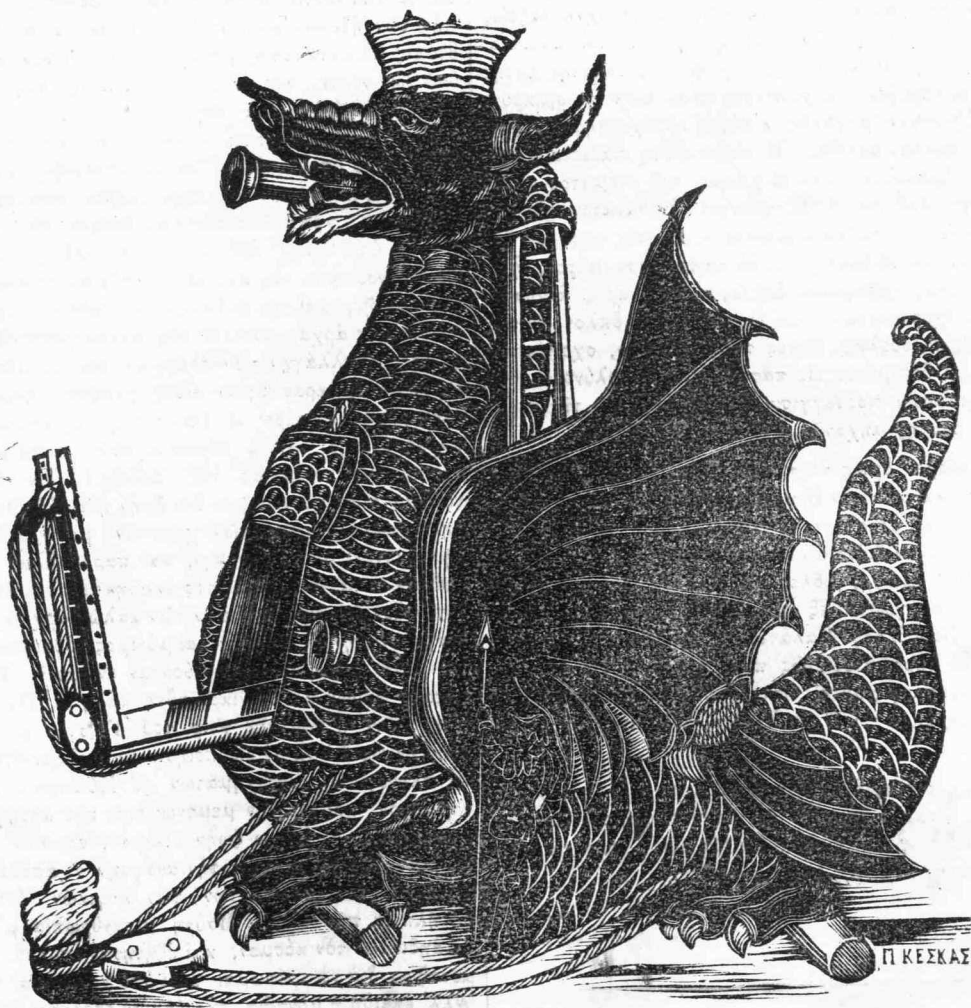
Ἰωσήφ ὁ ἱστοριογράφος συντάττει περιγραφὴν τῆς Καισαρείας, ἣτις ἔξοχον μᾶς δίδει ἰδέαν τῆς μεγαλοπρεπείας Ἡρώδου τοῦ Μεγάλου. Δώδεκα ὅλα ἔτη ἐχρεία στήσαν πρὸς ἀνέγερσιν ναοῦ, θεάτρου, ἀμφιθεάτρου, διαφόρων ἄλλων δημοσίων εἰκοδομῶν, ὀχυρωμάτων, προκυμῆας, ὁδραγωγείων, καὶ πρὸς ἀνώρουξιν λιμένος, ὅστις ἦτο ὁ ωραιότερος καὶ ὁ καλῆτερος τῆς Παλαιστίνης καὶ τῆς Φοινίκης. Ἀφ' ὅλα τὰ μέρη προσεκλήσαν περιδοχοὶ καλλιτέχναι, ἀρχιτέκτονες, ζωγράφοι καὶ γλύπται. Τὸ λαμπρότερον ὕλικόν ἐτέθη εἰς τὴν διάθε-

σίν των. Οὐδεμία, ἐκ τῶν πρὸς τὸ μέρος τοῦτο τῆς Ἀσίας, πόλις ἠδύνατο νὰ συγκριθῇ μὲ τὴν νέαν ταύτην πόλιν.

Ἡ Καισαρεία ὡς ἐκ τῆς θέσεως καὶ τῆς μεγαλοπρεπείας τῆς εἴλκυσε πολλοὺς κατοίκους. Ὁ Ἡρώδης καὶ οἱ Ῥωμαῖοι διοικηταὶ ἐν αὐτῇ ἔστησαν τὴν ἑδραν των· ἡ πόλις αὕτη ἀμιλλᾶτο μὲ τὴν πρωτεύουσάν τῆς Ἰουδαίας. Ὁ Ἡρώδης συνέστησεν ἀγῶνας, οἵτινες ἐτελοῦντο κατὰ πενταετίαν πρὸς τιμὴν τοῦ Καίσαρος καὶ τῆς ἐγκαθιδρύσεως τῆς πόλεως· εἰς μίαν τῶν τελετῶν τούτων ἀπεβίωσεν ὁ ἐγκλονδὸς τοῦ Ἡρώδου. Τὸ ἸΒ' κεφάλαιον τῶν πράξεων τῶν Ἀποστόλων ὑπαινίττεται τὸν θάνατον τοῦ νέου τούτου. Καὶ ἐτέρα ἐνδοξὸς σκηνὴ τῆς χριστιανικῆς θρησκείας ἔλαβε χώραν εἰς Καισάρειαν· ὁ ἅγιος Παῦλος ἐφυλακίσθη ἐν αὐτῇ, καὶ ἐξεφώνησε διαφόρους λόγους ἐνώπιον τοῦ διοικητοῦ Εὐτυχίου καὶ τοῦ Ἀγρίππα· ἀνεφέρθη δὲ εἰς τὸν Καίσαρα, ὅστις ἀποφυλακίσας αὐτὸν τὸν ἀπέστειλεν εἰς Ῥώμην. Ἡ Καισαρεία ἦτο εἰσέτι σημαντικὴ πόλις κατὰ τὴν ἐποχὴν τῶν σταυροφοριῶν.

A.

ΡΟΒΕΡΤΟΣ ΒΑΛΤΟΥΡΙΟΣ.

(Μηχανὴν πολέμου, κατὰ τὸν Βαλτούριον.)

Ἀπὸ τοῦ Δουρίου ἔππου τοῦ φέροντος ἐν τοῖς σπλάγ-|ρούτων σοφῶς συνδυασθεῖσιν κανοστοιχειῶν τοῦ [Βωμ-
χνοῖς αὐτοῦ τοὺς Ἑλλήνας στρατιώτας μέχρι τῶν το-|πᾶν διάφορα ἀλληλοδιαδόχως διεδέχθησαν συστήματα

ΙΩΣΗΦ ΓΙΑΜΦΑΛΛΟΝΟΥ

ΑΠΟΜΝΗΜΟΝΕΓΜΑΤΑ.

Ἡ Κακία καὶ ἡ Ἀρετή.

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ.

.

Τὸ φάσμα τῆς δυστυχούς ταύτης νεάνιδος δὲν μ' ἄφινε πλέον· ἔφερον ἐν τῇ καρδίᾳ σκώληκα ὅστις ἐφάρμακευεν ὅλας τὰς ἡδονάς μου. Ἐξήγησα θεραπείαν παρὰ τοῖς ἡμετέροις σοφισταῖς, οἵτινες μ' ἔλεγον ὅτι ἡ ἠθικότης τῶν πράξεων θεμελιούται ἐπὶ τῶν δοξασιῶν· ὅτι τὸ ἀγαθὸν καὶ κακὸν εἶναι ἀπλᾶς σχέσεις· ὅτι ἐκεῖνο τὸ ὅποιον εἰς ἓν ἔθνος νομίζεται ἀρετὴ, εἰς ἄλλο νομίζεται κακία· ὅτι ἡ χρηστότης εἶναι ἡ πραγματοποίησις τοῦ ὠφελίμου· ὅτι ἡ εὐδαιμονία συνίσταται εἰς τὸ ἀπολαύειν τὰ πάντα, καὶ ἡ φρόνησις, εἰς τὴν καλὴν τῶν ἡδονῶν χρῆσιν· ὅτι ἡ αἰδώς εἶναι πρόληψις· ὅτι εἰς πλείστα ἔθνη ἡ διαφθορά τῶν ἡθῶν κεκρύπεται ὑπὸ τῶν νόμων, καὶ καθιερῶται ὑπὸ τῆς θρησκείας. . . Ἀλλ' αἰσχύνομαι νὰ διηγώμαι τοιαύτας γνώμας· ὡς πόσας θύρας εὕρισκε ἀνοικτάς εἰς τὴν ἀπάτην τὸ πνεῦμα, τὸ ὅποιον θέλει νὰ ἐγκαταλείψῃ τὴν εὐθείαν ὁδόν! Ἦκουον καθ' ἑκάστην πλῆθος τοιούτων ἐπιβεβαιώσεων, χρησιμευσῶν ὡς ἔρισμα τῆς σατανικῆς ταύτης ἐπιστήμης, καὶ κατήντητα τέλος νὰ ἐμβάλω εἰς τὸν νοῦν μου ὡς ἀρχικὴν ἀλήθειαν τὸ ἀνυπόστατον τῆς ἀρετῆς, καὶ τὴν ἀνάγκην τῶν παθῶν. Ἄμα ἐθεμλίωσα τὰς ἀρχάς μου ἐπὶ τῆς καταστρεπτικῆς ταύτης ἠθικῆς, ἀπηλλάχην τῶν ἐλέγχων τοῦ συνειδότος, καὶ εὗρον ἐν τῇ ἀκρασίᾳ μου εἶδος γαλήνης παραπλησίαν ἐκείνης ἣν ἐπιφέρει τὸ ὄπιον εἰς τοὺς σπασμούς τῆς παραφροσύνης. Ἀλλὰ πόσων ἀγαθῶν στερεῖται ὁ ἄνθρωπος μακρυνόμενος τῆς ἀρετῆς! Ἐν τῷ μέσῳ τῶν ματαίων ἡδονῶν μου δὲν ἤμην ἤδη εὐδαίμων. Ἀνεμνησκόμενη ἐνίοτε τῶν χρηστῶν μαθημάτων ἃ ἐν τῇ νηπιότητί μου ἐδιδάχθην, καὶ παραβάλλων τὴν ἐνεστῶσαν κατάστασίν μου πρὸς ἐκείνην ἣς ποτε ἀπέλαβον, ἐστέναζον διὰ τὴν ἀπώλειαν τῶν καλῶν ἀρχῶν μου, καὶ συνησθάνομην ὅτι ἀληθὴς καὶ μόνιμος εὐδαιμονία ὑπάρχει μόνον εἰς ψυχὴν εἰρηνεύουσαν ἐν ἑαυτῇ. Ἐνῷ δὲ ἡ μεταξὺ παθῶν καὶ λογικοῦ αὐτῇ πάλη μ' ἐβρίπτειν εἰς ἀμνηχανίαν ἡ κραταιὰ χεὶρ τοῦ Ὑψίστου μ' ἐπέφερε πληγὴν ὡς διὰ νὰ μὲ εἰδοποιήσῃ τὴν μηδαμινότητά μου. Ἡ πληθὺς τῶν δυστυχημάτων μ' ἐξύπνησεν ὡς ἀπὸ λήθαργον, καὶ εὗρεθην μεμονωμένος καὶ ἀδοήθητος, ἀγωνιζόμενος νὰ διαγῶ ζωὴν οἰκτρὰν, ἔρμαιον τοῦ ἐγκλήματος οὖσαν, καὶ εἰς τὴν ἀνάγκην ν' ἐποβάλλωμαι ὡς ἐρπετὸν παρὰ πάντων τῶν λογικῶν ὄντων ἀφ' ὧν ἡλιπίζα περιθάλψιν. Μαύρη μισανθρωπία μ' ἔκαμε νὰ ἀηδιάσω τὸν κόσμον, καὶ ἐξήγησα ἄσυχον εἰς τὴν μοναξίαν διὰ νὰ τρέφωμαι ἐκεῖ ὑπὸ χολῆς καὶ πικρίας. Ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ μοναξία τὴν ὁποίαν ἐξέλεξα δὲν μ' ἐφαίνετο ἀρκετὰ βαθεῖα, ἀπεφάσισα νὰ διαπλεύσω τὸν Ὠκεανὸν, καὶ νὰ ζητήσω ὑπὸ νέον οὐρανὸν ἀκατοικήτους ἐρήμους, ἵνα νὰ μὴ γνωρίζωμαι εἰμὴ ὑπὸ μόνου

ὡς πρὸς τὴν υπέρσπασιν τῶν φρουρίων. Εἶναι τῷ ὄντι θέαμα ἐκπληκτικὸν τοῦ νὰ ἴδῃ τις τὰς πρὸς καταστροφὴν ἐφευρεθείσας ταύτας μηχανὰς, αἵτινες ἐπ' ἀπειρῶ μεταβάλλουσι τὰ σχήματα αὐτῶν, κατὰ τὰς ἐποχάς, τοὺς τόπους, καὶ τὴν ἰδιαίτεράν ἐκάστου ἔθνους ἀγχίνοιαν. Τὸ πρὸς τὸ εἶδος τοῦτο γονιμώτερον πνεῦμα ὑπῆρξεν ἀναντιρρήτως τὸ τοῦ Ῥοδέτου Βαλτουρίου, συμβούλου Σιγισμύνδου Πανδύλου Μαλατέστα ἀρχόντος τοῦ Ῥίμινι. Οὐδὲν θελκτικώτερον διὰ τὸν βιβλιόφιλον ἀπὸ τὴν πρώτην ἐκδοσιν τοῦ συγγράμματος τῶν Στρατιωτικῶν Βασιλέων τοῦ Βαλτουρίου (Βερώνη, 1742, εἰς φύλλον). Αἱ ὥραιαι καὶ πολυάριθμοι πολεμικῶν μηχανῶν εἰκόνες αἱ καθωραϊζοῦσαι τὸν τόμον τοῦτον, ἐφέλκουνσι προσηκόντως τὴν προσοχὴν ἐκάστου. Ἡ φαντασία τοῦ Βαλτουρίου τὰ πάντα προσέβλεψε· τὰς κλίμακας διὰ τὴν ἐξοδον, τὰ ἄρματα διὰ τὴν μάχην, τὸν κρινὸν διὰ νὰ συντριβῇ τὰ τεῖχη, τὰς γεφύρας διὰ νὰ ῥιφθῶσιν ἐπὶ τῶν ποταμῶν, τὰς γιγαντιαίας σφενδόνας κινουμένας ὑπ' ἐλαφρῶν μοχλῶν, τὰ δροῦζια, τὰ τηλεβόλα καὶ τοὺς ὑποστάτας αὐτῶν. Πάντα ταῦτα εἰσὶ κυκεῶν ἐν ᾧ καὶ Ἕλληνες καὶ Ῥωμαῖοι πάντες εἰς ἓν συγχέονται. Αἱ ζωγραφίαι δύνανται νὰ συγκριθῶσιν ἀκριβῶς μὲ τὰς ἐπὶ τῆς ξυλογραφίας ὑπαρχούσας λεπτότητας καὶ ἀκριβείας. Καὶ μόλις αἱ ὥραιαι αὗται εἰκόνες ἐπιδεικνύσιναι πού τὰ ἔχον τάξεως γοιτικῆς· εἶναι μᾶλλον αἱ εὐκαμπτοὶ καὶ πλούσιαι γραμμαὶ τῆς Φλωρεντινῆς τέχνης τῆς δεκάτης ἑκτῆς ἑκατονταετηρίδος. Ἡ ἀνωτέρω εἰκὼν εἶναι τὸ μικρυνθὲν ἀντίγραφον μεγάλης εἰκόνος κατεχούσης ὁλόκληρον εἰς φύλλον σελίδα. Ἡ εἰκὼν αὕτη παριστᾷ ὑπερμετρον δράκοντα· ἀπὸ τὸ χάσμα τοῦ στόματος αὐτοῦ ἐκρέουσιν ἀκόντια ἅτινα φέρουσι τὸν θάνατον εἰς τὰς φάλαγγας τῶν πολέμιων· εἶδος τι κινήτης γεφύρας δύνανται νὰ καταβιβασθῇ ἀπὸ τὸ ἐμπρόσθιον μέρος, ἥτις ταυτοχρόνως χρησιμεύει καὶ ὡς κλίμαξ πρὸς ἀνάβασιν ἐπὶ τῶν ὀχυρωμάτων. καὶ ὡς ἀμυντικὸν ὄπλον ἐν περιπτώσει προσβολῆς· τέλος πρὸς τὰ κάτω, σχοινία καὶ τροχαλῖαι δεδεμένοι εἰς πᾶσαλον, διευκολύνουσι τὴν κατὰ βούλησιν προσέγγισιν ἢ ἀπομάκρυνσιν τῆς τετατώδους ταύτης μηχανῆς.

Ὁφείλομεν ὁμῶς νὰ προσθέσωμεν ὅτι ὁ Βαλτούριος ἔλαβε τι καὶ ἀπὸ τὸν Βεγέκιον· ἦτο ἀδύνατον νὰ πραγματευθῇ περὶ στρατηγικῆς τέχνης, χωρὶς νὰ λάβῃ ὑπ' ὄψιν τὸν μέγαν διδάσκαλον τῆς τετάρτης ἑκατονταετηρίδος. Καὶ ὁμῶς ἡ βίβλος τοῦ Βαλτουρίου ἐμπεριέχει πολὺ τιμα πράγματα· ἐξ αὐτῆς μαυθάνομεν ὅτι ὁ Σιγισμύνδος Πανδύλος Μαλατέστα ἐφεύρε τὰς βόμβας· καὶ τοῦτο ἀποδεικνύει, ὡς παρατήρησεν ὁ Τираббонка, ὅτι ἡ ἀνακάλυψις αὕτη, ἥτις ἐχρονολογεῖτο ἀπὸ τῆς ἐποχῆς Καρόλου τοῦ Ζ', ἐν Ἰταλίᾳ, ἀναφαίνεται· ἐστὶν ἀρχαιοτέρα.

Ὁ Βαλτούριος ἐγεννήθη εἰς Ῥίμινι. Δὲν ἠξεύρομεν ἀκριβῶς οὔτε τὴν ἐποχὴν τῆς γεννήσεως ἢ τοῦ θανάτου αὐτοῦ. Τὸ δὲ βέβαιον εἶναι ὅτι ἐξῆ εἰσέτι περὶ τὰ τέλη τῆς δεκάτης πέμπτης ἑκοντοετηρίδος.

A.